

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI TALEPLİDİR.

DAVACI : Ankara Barosu Başkanlığı
Adliye Sarayı 5.Kat Sıhhiye / ANKARA

DAVALI : Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
Söğütözü Mahallesi 2177 Sokak. No: 4 Çankaya / ANKARA

DAVA KONUSU : 14.12.2019 tarih ve 30978 sayı ile Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanan 12/12/2019 tarih, 75935942-050.01.04-[01/309] karar numaralı "Faizsiz Finans Kuruluşlarının Bağımsız Denetimini Yürüten Denetçiler İçin Etik Kurallar"ın; 1. Giriş Bölümünün "*Muhasebe, İslam dininin Farz-ı Kıfaye olarak gerek kıldığı mesleklerden biridir. Teknik tanımlarına ilaveten muhasebe; Fikhî hükümlerin yerine getirilmesinde, hakların adil biçimde kaydedilmesi, ölçümü ve hak sahipleri arasında dağıtımını için kullanılan bir vasıtaadır. Adil olma kavramı (adalet) Kur'an-ı Kerim'de birçok ayette geçmektedir; {Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder...} ve {Allah size, emanetleri mutlaka eline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor...}*", "*İslami bakış açısıyla, denetçilerin uyacağı etik kurallar ise temel olarak (önceki tüm dayanaklara ilaveten) İslam inancının ve Fikhin ilke ve kurallarına dayanır. Ayrıca Fikhî ilke ve kurallar; bu etik kurallara, amaçları bakımından diğer tüm saiklerin üzerinde, sürekli ve değişmez, dini kaynaklı potansiyel bir yaptırım gücü sağlar. Buna ilaveten, Fikhî kaynaklı etik ilkeler; Fikhin evrenselliği ile hem değişmez hem de esnek olması gibi hususiyetlerinden faydalanır. Muhasebe, toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı bir meslek olduğundan, Müslüman toplumların ahlak ve değer anlayışları bu mesleği etkilemelidir. Bu sebeple böyle bir toplumda, almış olduğu mesleki ve uygulamalı eğitimin yanı sıra, İslam ahlakı ve değerleri de denetçinin karakterine ve davranışlarına yansımalıdır.*", "*İlave Kurallar getiren ve Fikhî ilke ve kurallara aykırı olmayan başkaca mesleki etik kuralların bulunması durumunda, bu tür ilave kurallara da uyulur.*" ifadelerinin; 2. Etik Kuralların Amaçları (Giriş paragrafı ve 2/1. kısmı); 3. Etik Kuralların Yapısı; 4. Bölüm:1: Denetçiler için Etik İlkelerin Dini Dayanakları; 5. Bölüm 2: Denetçiler İçin Etik İlkeler (Giriş paragrafı, 5/2, 5/4, 5/5, 5/6. bendin 2. Paragrafı); 6. Bölüm 3: Denetçiler İçin Etik Davranış Kuralları (6/2 Giriş paragrafı, 6/2/1, 6/2/2, 6/2/3, 6/2/4), 6/4 Giriş kısmı, 6/4/3,

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

6/5 Giriş kısımlı, 6/5/1, 6/5/2, 6/5/3, 6/5/6 bölümlerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

ACIKLAMALAR :

1- Davalı kurum tarafından düzenlenerek, 14.12.2019 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Faizsiz Finans Kuruluşlarının Bağımsız Denetimini Yürüten Denetçiler İçin Etik Kurallarının:

“1. Giriş” Bölümünde;

“Muhasebe, İslam dininin Farz-ı Kifaye olarak gerek kıldığı mesleklerden biridir. Teknik tanımlarına ilaveten muhasebe; Fikhı hükümlerin yerine getirilmesinde, hakların adil biçimde kaydedilmesi, ölçümü ve hak sahipleri arasında dağıtımı için kullanılan bir vasıta dır. Adil olma kavramı (adalet) Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette geçmektedir;{Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder...} ve {Allah size, emanetleri mutlaka eline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor...}.”

“Etik kuralların ahlaki açıdan ikna gücüne sahip olabilmesi için bu kuralların temel ve ilkelerinin dayanabileceği sağlam ve meşru bir kaynağı olmalıdır. Böylece kuralların getirdiği hükümlere uyulması için gereken dayanak sağlanmış olacaktır. Bağımsız denetçiler için mevcut etik kurallar tamamen insan muhakemesine dayanır. Bu kuralların uygulanabilirliği mesleki aidiyet duygusuna, mesleği geliŐtirme ve müŐterilerin –ve daha geniŐ anlamda- kamuoyunun güvenini kazanma arzusuna dayanır. Bu kuralların uygulanması yasal bir zorunluluk da olabilir. İslami bakış açısıyla, denetçilerin uyacağı etik kurallar ise temel olarak (nceki tüm dayanaklara ilaveten) İslam inancının ve Fikhin ilke ve kurallarına dayanır. Ayrıca Fikhı ilke ve kurallar; bu etik kurallara, amaçları bakımından diğer tüm saiklerin üzerinde, sürekli ve değişmez, dini kaynaklı potansiyel bir yaptırım gücü sağlar. Buna ilaveten, Fikhı kaynaklı etik ilkeler; Fikhin evrenselliği ile hem değişmez hem de esnek olması gibi hususiyetlerinden faydalanır. Muhasebe, toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı bir meslek olduğundan, Müslüman toplumların ahlak ve değer anlayışları bu mesleği etkilemelidir. Bu sebeple böyle bir toplumda, almış olduğu mesleki ve uygulamalı eğitimin yanı sıra, İslam ahlaki ve değerleri de denetçinin karakterine ve davranışlarına yansımalıdır.”

“İlave Kurallar getiren ve Fikhı ilke ve kurallara aykırı olmayan başkaca mesleki etik kuralların bulunması durumunda, bu tür ilave kurallara da uyulur.”

“2. Etik Kurallarının Amaçları” bölümünde;

“Bu kurallar, denetçiler için Fikhı ilke ve kurallar esas alınarak oluşturulan etik bir ereve ortaya koyar. Bu sebeple denetçilerin, dini inançları nedeniyle ve Allah-u Teâlâ’nın emirlerine uyma ve yasakladıklarından sakınmanın yolu olarak bu Kurallara uyma motivasyonuna sahip olduğu kabul edilir. Ayrıca, denetçiler Fikhı ilke ve kurallara aykırı olmayan etik kurallarda yer alan etik ilkelere uyma motivasyonuna da sahip olacaktır. Denetçilerin mesleki hizmetlerini yürütürken bu kurallarda bahsi geçen etikle ilgili yol gösterici hükümlere uymalarının, aşağıdaki amaçların gerçekleŐtirilmesine hizmet etmesi beklenmektedir:

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

2/1. Denetçilerin normal mesleki etik sorumluluklarına ilaveten, İslami açıdan herhangi bir eylemin etik olarak kabul edilebilir bir davranış olarak görülüp görülmediğini belirtmeye ve mesleki uygulamalara dahil olan etik konulara dikkatlerini çekerek denetçilerin etik farkındalığını geliştirmeye yardımcı olmak.”

“3. Etik Kuralların Yapısı” Bölümünde;

“Kurallar üç bölümden oluşmaktadır:

- (a) Denetçiler için etik ilkelerin dini dayanakları
- (b) Denetçiler için etik ilkeler
- (c) Denetçiler için etik davranış kuralları

Birinci bölüm, denetçiler için etik ilkelerin dini dayanaklarını ve inanç ilkelerini açıklar. İkinci bölüm, dini dayanaklardan türetilmiş genel etik ilkeler ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (Kurum) tarafından yayımlanan "Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallar"da yer alan ve Fıkhî ilke ve kurallara aykırı olmayan etik ilkeleri kapsar. Uygulanacak prosedürlerle ilgili olan üçüncü bölüm, ikinci bölümde belirlenen genel etik ilkelerden türetilmiş etik davranış kurallarını içerir. Bu etik davranış kurallarının amacı, mesleki görev veya hizmetlerini yerine getirirken etikle ilgili ortaya çıkan hususlarda Fıkhî ve mesleki bir bakış açısıyla hangi davranışın kabul edilebilir olup olmadığı konusunda denetçilere rehberlik sağlamaktır. ”

“4. Bölüm 1: Denetçiler İçin Etik İlkelerin Dini Dayanakları” kısmında;

“Etik ilkeler, dinin ayrılmaz bir parçasıdır. İslam, etik ilkelere büyük bir değer vermekte ve bu kuralları, "Ben (başka değil, sadece) (iyi), güzel ahlak: tamamlamak (uygulamak) için gönderildim" Hadis-i Şerifinde de teyit edildiği üzere hukukun amaçlarından biri olarak görmektedir. Bunların dışında yer alan etik kurallar ise, sadece İslam inancından kaynaklanan kendine özgü kurallardır. Etik ilkelerin başlıca dini dayanakları şunlardır:

4/1. Dürüstlük

İslam, dürüstlüğe yüksek değer veren bir din olup, dürüstlüğün tüm davranışlara hâkim olmasını sağlar. Ayrıca İslam, denetçilerin ve sorumlu diğer kişilerin görevlerinin icrası için yetkin ve yeterli nitelikleri haiz olmalarını gerektiren liyakate değer verir. Bu husus; {...Her hâlde ücretle tutuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam olacaktır..} ayetinde ve ayrıca “Hepiniz çobansınız; hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz” ve “Sana bir şey emanet eden kişiye emanetini (hakkıyla koruyarak) iade et. Sana hainlik edene sen hainlik etme” Hadis-i Şeriflerinde de buyrulmuştur. Dürüstlüğe atfedilen yüksek önem, kendisine inananlar için İslam'ın selamet (güven) olarak görülmesinden de anlaşılabilir. Bu durum, inananların Allah-u Teâlâ'ya kendilerine ve toplumlarına karşı dürüst olmalarını gerektirir. Bu husus; {Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir.} ayetiyle de ortaya konmuştur.

4/2. İnsanın yeryüzündeki halifeliği ilkesi

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de halifelik ilkesini şöyle buyurmaktadır; {...Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım...}, {0, sizi yeryüzünde halifeler (oraya hâkim kimseler) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandı...} ve {...sizi yeryüzünden (topraktan) yarattı ve sizi oranın imarında görevli (ve buna donanımlı) kaldı...}. Bunun anlamı, Allah-u Teâlâ'nın yeryüzünün mâmur edilmesi konusunda insana güvendiğidir. Bu halifelik, hâkimiyetin Allah-u Teâlâ'ya ait olduğu ve insanın mal sahibi olmasının, kendi başına bir amaç olmaktan ziyade kendisi, ailesi ve toplumuna düzgün bir hayat sağlama

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

aracı olduğu esasına dayanır. Ayrıca insan mal sahibi olurken ve mallarını elden çıkarırken Allah-u Teâlâ'nın emir ve yasaklarına uymalıdır, zira Hadis-i Şeriflerde belirtildiği üzere insan bu mallardan sorumludur ve malı nasıl edindiğinden ve kullandığından hesaba çekilecektir."

İslam'ın her alana nüfuz eden amaçları vardır, bunlardan biri de mülkiyetin korunmasıdır. Buna göre mallar ve sermaye fayda sağlamayacak şekilde boşa harcanmamalı ve israf edilmemeli veya yasaklanan konularda (örneğin, faizli işlemler) kullanılmamalı ya da bunların haksız veya Allah-u Teâlâ ve kullarının mülkiyet üzerindeki haklarını inkar edecek şekilde ticareti yapılmamalıdır. İslam'ın yasakladığı herhangi bir husus, sözlü veya yazılı hiçbir şekilde desteklenmemelidir. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur; {... İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzerine yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın...}.

Dolayısıyla denetçi, mesleki sorumluluklarını yerine getirirken bu ilkeye uymak zorundadır.

4/3. İhlas

İhlas, denetçilerin işlerini yaparken Allah-u Teâlâ'nın emirlerine uymaya çalışmaları ve riyakârlık, böbürlenme, yaranma, şöhret veya gösteriş peşinde olmamalarıdır. İhlas sahibi olmak; denetçinin, kendisini dış etki ve baskılara maruz bırakmamasını ve işini, mesleki bir sorumluluğun yanı sıra dini bir görev olarak da benimsemesini gerektirir. İyi niyetin, olumlu bir davranışı ibadet haline getirmesi İslam'ın yerleşmiş esaslarından biridir. Bu nedenle, denetçinin olağan işiyle ilgili yerine getirdiği görev ve mesleki sorumlulukları da bir tür ibadet haline gelir. Dolayısıyla denetçi, maddi kazanç ve övgü elde etmeyi yegane amaç olarak görmediğinde, çabalarının karşılığında elde ettiği maddi kazanç ve övgünün yanı sıra Allah-u Teâlâ'nın takdirine de mazhar olur.

4/4. Takva

Takva; insanın doğrudan ayrılmasına ve günah işleme eğilimi göstermesine yol açan, özellikle mal mülk söz konusu olduğunda, İslami hükümlerin ihlalinden kaynaklanabilecek olumsuz sonuçlardan kendisini korumak amacıyla kişinin gizli ve açık biçimde Allah-u Teâlâ'dan korkmasıdır. Takva sahibi olmak için, Allah-u Teâlâ'nın emir ve yasaklarına riayet etmek gerekir. Takvanın ön şartlarından birisi de insanın iyiliği emretmesi, kötülükten men etmesi ve doğru yoldan sapmamak için kendisini korumasıdır. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur; {Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa öylece sakının ve siz ancak Müslümanlar olarak ölüün.}. Allah-u Teâlâ şöyle de buyurmaktadır; {...Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar. Onu beklemediği yerden rızıklandırır...}. Bir başka ayette Allah-u Teâlâ buyurmaktadır; {Andolsun zamana ki, insan gerçekten zıyan içindedir. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir).}. Allah-u Teâlâ ayrıca şöyle buyurmaktadır; {Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşu erenler onlardır.}. Hadis-i Şerifte ise şöyle buyrulmaktadır; "Nerede olursan ol Allah'tan kork! Kötülük yaparsan, peşinden hemen iyilik yap ki, kötülüğü silip götürsün. İnsanlara karşı güzel ahlakla davran".

Bu sebeple denetçi, mesleki görevlerini yerine getirirken Allah-u Teâlâ'dan korkar.

4/5. Erdemli olma ve işini mükemmel yapma

Denetçi, kendisini sadece işini ve mesleki görevlerini yerine getirmekle sınırlandırmamalı, aynı zamanda kendisine verilen görevleri mümkün olan en iyi şekilde yaparak işinde erdemlilik ve mükemmellik derecesine ulaşmaya da gayret etmelidir. Bu dereceye; akademik vasıflar, uygulama deneyimi ve yaptığı iş kapsamında dini bir görev olan dini bilgiye sahip olmaksızın ulaşamaz. Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır; {Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder...} ve {...İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.}. Hadis-i Şerifte şöyle buyrulmaktadır; "...Biriniz bir iş yaptığında onu en güzel şekilde yapsın. Zira Allah

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

kişinin, işini sağlam yapmasından hoşlanır.” ve “Allah, her işte ihsânı (güzel davranmayı ve işi iyi yapmayı) emretmiştir.”

4/6. Allah-u Teâlâ korkusuyla davranma

Allah-u Teâlâ insanların davranışlarını görmektedir ve insanlar da bu durumu bilerek O'nun hoşuna gitmeyen davranışlardan kaçınmalıdır. Buna göre denetçi, üstlerinin veya diğer insanların görüşü ne olursa olsun Allah-u Teâlâ korkusuyla hareket etmelidir. Bu davranış biçimi insanın kendisini kontrol etmesidir ve bu kontrol zamana ve kişiye göre ya da denetçinin haklarını alıp alamamasına göre değişmez. Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır; {...Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir.} ve ayrıca; {Herkesin kazandığını görüp gözeten Allah inkâr edilir mi?...}. Günümüzdeki etik kurallara göre de bulunması gereken ve içten gelen bir güdüyle yerine getirilen kendi kendini kontrol etme, yerde ve gökte kendisinden hiçbir şey gizlenemeyecek olan Allah-u Teâlâ'nın kullarını gördüğü düşüncesine ve inancına dayanmazsa zayıflayabilir. Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır; {...Çünkü 0, gizliyi de bilir, ondan daha gizli olanı da.}

4/7. Allah-u Teâlâ'ya hesap verilecek olması

Allah-u Teâlâ'ya hesap verilecek olması; Allah-u Teâlâ'nın, yapılan tüm işleri gördüğü, küçük ve büyük her davranış için Kıyamet Gününde Allah-u Teâlâ'ya hesap verileceği inancıdır. Bu sebeple denetçi, Allah-u Teâlâ'nın kendisini cezalandırabileceği her şeyden kaçınarak buna karşı önlemler almalıdır (kendi kendine hesap verme). Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır; {Artık kim zerre ağırlığına bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığına bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir} ; {... Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını gereği gibi yapandır.}; {...Hesap görücü olarak Allah yeter.} ; {...Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görür.}. Bu sebeple denetçi; Allah-u Teâlâ başta olmak üzere, yaşadığı topluma, mesleğine, müşterilerine ve nihai olarak kendisine karşı sorumlu olduğunu hiçbir zaman unutmamalıdır.

Denetçi, tüm davranışları için kendi kendini hesaba çekmelidir. Hz. Ömer'in (r.a.) bir sözü şu şekildedir; "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin, şüphesiz kendilerini dünyada hesaba çekenler için ahiret hesabı daha kolay olacaktır ve tartıya konulmadan önce amellerinizi tartın". Kendi kendine hesap verme; iman ve ahiret inancıyla, kişinin amellerinden dolayı taşıdığı sorumlulukla, mükâfat ve cezayla ilişkilendirilmezse, herhangi bir anlam taşımaz.”

5. Bölüm 2: Denetçiler için Etik İlkeler bölümünde;

“Fıkhî ilke ve kurallara aykırı olmaması şartıyla Kurum tarafından yayımlanan Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallarda yer alan ilkeler ile denetçiler için etik ilkelerin dini dayanakları esas alınarak aşağıdaki etik ilkeler belirlenmiştir:

...

5/2. Meşruiyet

Denetçi, mesleki görev veya hizmetlerini yerine getirmesiyle ilgili her hususun Fıkhî ilke ve kurallara uygun olduğundan emin olmalıdır.

...

5/4. Mesleki yeterlik ve özen

... Böylece denetçi söz konusu görev veya hizmetleri; Allah-u Teâlâ'ya, topluma, mesleğine, müşterilerine ve kendisine karşı sorumluluklarını yerine getirmek için elinden geleni yaparak özenli ve düzgün biçimde yerine getirebilir.

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

5/5. *İnanç esaslarına göre davranma*

Denetçinin tutum ve davranışları, Fıkhî ilke ve kurallardan kaynaklanan inanç değerleriyle tutarlı olmalıdır.

5/6. *Mesleki davranış ve teknik standartlar*

Bu Kurallarda yer atan güvenilirlik, tarafsızlık, mesleki yeterlik ve özen gibi etik ilkelerin bir kısmının hem İslam'dan hem de denetim mesleğinden kaynaklanan ortak dayanakları vardır. Dini meşruiyet ve inanç esaslarına göre davranma gibi diğer ilkeler tamamen İslami esaslara dayanmaktadır. Mesleki davranış ve teknik standartlar gibi bazı etik ilkeler ise Fıkhî ilke ve kurallara aykırı olmayan mesleki bir dayanağa sahiptir.

6. Bölüm 3: Denetçiler İçin Etik Davranış Kuralları'nda;

“6/2 *Dini meşruiyet ilkesine dayalı etik davranış kuralları*

Denetçi, mesleki görev veya hizmetlerin yerine getirilmesiyle ilgili her hususun dini meşruiyetini doğrulamaktan sorumludur. Bu bağlamda denetçi, her zaman Allah-u Teâlâ'ya, topluma, mesleğine, müşterilerine ve kendisine karşı sorumluluklarını göz önünde bulundurur. Aşağıdaki davranış kuralları meşruiyet ilkesine dayanmaktadır:

6/2/1. *Denetçi, Allah-u Allah-u Teâlâ'ya karşı sorumluluğunu yerine getirmesinin diğer sorumluluklarını yerine getirmesine vesile olacağına inanarak ve diğerlerine kıyasla buna öncelik vererek Allah-u Teâlâ'ya karşı sorumluluklarını mümkün olan en iyi şekilde gerçekleştirmelidir.*

6/2/2. *Denetçi, finansal işlemlerle ilgili Fıkhî ilke ve kuralları bilmekten sorumludur. Bu sebeple denetçi, finansal işlemlerle ilgili zorunlu ve yeterli eğitimi almalıdır.*

6/2/3. *Denetçi, FFK'nın faizsiz finans danışma komitesi (danışma komitesi) tarafından belirlenen Fıkhî ilke ve kuralları dikkate alarak denetlediği olayların dini meşruiyetini doğrulamaktan sorumludur. Denetçi ayrıca mesleki görev veya hizmetlerini yerine getirirken bu ilke ve kurallara uyumlu davranmalıdır.*

6/2/4. *Denetçi, faaliyetleri ve genel anlamda mesleki görev veya hizmetleri yerine getirmesiyle ilgili davranışlarının meşruiyetini belirlerken, Fıkhî'nin resmi referans çerçevesi teşkil etmesi dolayısıyla, danışma komitesi tarafından belirlenen Fıkhî ilke ve kurallara bağlı kalmaktan sorumludur. Fıkhî ilke ve kurallara uygun olmayan bir davranış kanunlara veya mesleğe ilişkin yerleşik uygulamalara uygun olsa dahi meşru sayılmaz.”*

“6/4. *Denetçi, mesleki görev veya hizmetlerini özenle ve düzgün biçimde yerine getirirken Allah-u Teâlâ'ya, topluma, mesleğine, müşterisine ve kendisine karşı sorumludur. Denetçinin özellikle aşağıdaki sorumlulukları vardır:*

...

6/4/3. *Fıkhî ilke ve kurallar ile bunlara aykırı olmayan ulusal ve uluslar arası mevzuata uygun biçimde mesleki görev veya hizmetleri yerine getirirken işini yüksek kalitede yapmak.”*

“6/5. *İnanç esaslarına göre davranma ilkesine dayalı etik davranış kuralları*

Mesleki görev veya hizmetleri yerine getirirken denetçinin tutum ve davranışları Fıkhî ilke ve kurallar esas alınarak oluşturulan dini değerlerle tutarlı olmalıdır. Denetçinin özellikle aşağıdaki sorumlulukları vardır:

6/5/1. *Allah-u Teâlâ'nın kendisini izlediğinin sürekli bilincinde olmak (kendi kendini kontrol etme).*

6/5/2. *Kıyamet gününde Allah-u Teâlâ'ya hesap vereceğinin sürekli bilincinde olmak (kendi kendine hesap verme).*

6/5/3. *Allah-u Teâlâ'nın rızasını kazanacak ve herhangi bir baskıya boyun eğmeyecek şekilde mesleki görev veya hizmetleri yerine getirirken samimi olmak.*

6/5/6. *Kendisi ve birlikte iş yaptığı kişiler arasında işbirliğini ve güveni artırmak amacıyla Allah-u Teâlâ'nın rızası için sevgi ve kardeşlik göstermek.”*

Düzenlemelerine yer verilmiştir.

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

2- Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, düzenlemenin davaya konu edilen kısımlarının tamamı, Anayasa’nın **LAİK DEVLET İLKESİ’NE** açıkça aykırıdır.

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Cumhuriyetin Nitelikleri” başlıklı 2. Maddesinde;

“Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” Hükmüne yer verilmiştir.

- Yine Anayasa’nın Başlangıç bölümünde;

“Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırlamayacağı” paragrafı yer almaktadır.

Laik Devlet İlkesi gereği; Devletin resmi bir dininin olmaması, bütün dinler karşısında tarafsız olması, bütün din mensuplarına eşit davranması, din kurumları ile devlet kurumlarının birbirinden ayrı olması ve hukuk kurallarının din kurallarına uyma zorunluluğunun bulunmaması gerekir. Hukuk kuralları, dayanağını akılcı ve bilimsel verilerden alan ve toplum ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen beşeri irade kaynaklı kurallardır. Laik Hukuk Devleti sisteminde hiçbir hukuk kuralı, dinsel bir kuralı uygulama zorunluluğu doğuramaz. Davaya konu edilen düzenlemelerin tamamı, Fıkhî ilke ve kuralların uygulanması zorunluluğu üzerine kurulmuş olup, Laikliğe açıkça aykırıdır.

3- Dava konusu düzenleme, Anayasa’nın 14. maddesinin 1. fıkrasında ve 24. maddesinin son fıkrasında düzenlenen **Din Hürriyetinin Kötüye Kullanılması Yasağı’na** aykırıdır.

- Anayasa’nın 14/1. fıkrasında;

“Madde 14 – (Değişik: 3/10/2001-4709/3 md.) Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz. ...”

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

- Yine Anayasa'nın 24/son fıkrasına ise;

“Madde 24 - ... Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

Hükümleri düzenlenmiştir. Anayasa'nın değiştirilemeyecek ve değiştirilmesi teklif edilemeyecek hükümleri arasına alınarak korunmakta olan 2. maddesi ve Giriş kısmında yer alan paragraf ile Türkiye Cumhuriyeti'nin “Laik Devlet” olduğu belirtilmiş ve laikliğin korunması için yukarıda belirtilen özel düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu hükümlerle, din ve vicdan hürriyeti de dahil olmak üzere temel hak ve hürriyetlerin, laik Cumhuriyeti ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetler için ve Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma amacıyla, kötüye kullanılması yasaklanmıştır. Dava konusu düzenlemenin, belirtilen yasağa aykırılık teşkil ettiği açıktır.

4- Dava konusu düzenleme, “Fikhî ilke ve kuralların tüm saiklerin üzerinde” olduğu ve ulusal ve uluslar arası mevzuatın Fikhî ilke ve kurallara uygun olması halinde uygulanacağı yönündeki hükümleriyle de Anayasa'ya aykırıdır.

8

Dava konusu düzenlemenin “Denetçiler İçin Etik Davranış Kuralları” başlıklı 3. Bölümünde aşağıdaki düzenlemelere yer verilmiştir:

“6/4/3. Fikhî ilke ve kurallar ile bunlara aykırı olmayan ulusal ve uluslar arası mevzuata uygun biçimde mesleki görev veya hizmetleri yerine getirirken işini yüksek kalitede yapmak.”

“6/2/4. Denetçi, faaliyetleri ve genel anlamda mesleki görev veya hizmetleri yerine getirmesiyle ilgili davranışlarının meşruiyetini belirlerken, Fikhin resmi referans çerçevesi teşkil etmesi dolayısıyla, danışma komitesi tarafından belirlenen Fikhî ilke ve kurallara bağlı kalmaktan sorumludur. Fikhî ilke ve kurallara uygun olmayan bir davranış kanunlara veya mesleğe ilişkin yerleşik uygulamalara uygun olsa dahi meşru sayılmaz.”

Öncelikle, Anayasa'nın 11. maddesi uyarınca Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü kuralı gereği idarelerin Anayasa'ya aykırı işlem ve düzenleme yapmaları mümkün değildir. Bunun yanında, idarelerin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir ve idareler iş/işlemlerini kanunlara ve diğer ulusal/uluslar arası mevzuata

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdür. Fıkhî ilke ve kurallara uygun düşmeyen ulusal/uluslar arası mevzuatın uygulanmayacağına ilişkin düzenlemeler Anayasa'ya açıkça aykırıdır.

5- Düzenlemenin “Giriş” Bölümünde yer verilen; “Toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı” olması sebebine dayanılarak muhasebe mesleği için etik ilkelerin dinsel kurallara bağlanması ve dinsel kuralların hukuk kuralı olarak uygulanmaya zorunlu tutulması, ilerleyen dönemlerde diğer meslekler için de benzer şekilde düzenleme yapılmasının önünü açacaktır.

Dava konusu Kurul Kararında, Faizsiz Finans Kuruluşlarının Bağımsız Denetimini Yürüten Denetçiler için Etik Kuralların neredeyse tamamı İslamî kurallara dayandırılmıştır. Dava konusu düzenlemenin Giriş Bölümünde, muhasebenin toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı bir meslek olması nedeniyle Müslüman toplumların ahlak ve değer anlayışlarının bu mesleği etkilemesi gerektiğine vurgu yapılmış, etik davranış kurallarından Fıkhî ilke ve kurallara aykırı olmaması şartıyla başkaca meslek kurallarına da uyulacağı belirtilmiştir.

Her mesleğin görev ve hizmetleri yerine getirirken uyması gereken meslek kuralları mevcut olup, hangi eylemlerin etik kurallara aykırılık teşkil ettiği ve hangi yaptırımların uygulanacağı meslek kuralları ile düzenlenmiştir. Muhasebe gibi somut veriler üzerinden hesap yapmaya dayalı bir mesleğin, “Toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı” olması sebebine dayanılarak etik ilkelerinin dinsel kurallara bağlanması ve dinsel kuralların hukuk kuralı olarak uygulanmaya zorunlu tutulması, ilerleyen dönemlerde diğer meslekler için de benzer şekilde düzenleme yapılmasının önünü açacaktır.

6- Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında, “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” denilerek etkili bir yargı denetimi amaçlanmıştır. Çünkü yargı denetimi hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur. Bu kural, yönetimin kamu hukuku ya da özel hukuk alanına giren tüm eylem ve işlemlerini kapsamaktadır.

İdarenin yargısal yolla denetiminin en önemli ve etkin aracı iptal davalarıdır. Böylece idarenin hukuka aykırı işlemleri iptal edilmekte, idarenin hukuk devleti sınırlarının dışına çıkması engellenmektedir. Bu yönüyle iptal davaları, hukuk devleti düzeninin korunmasına hizmet etmektedir.

7- 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 76. maddesinde; “Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.” Hükmü ile Barolara hukukun üstünlüğünü savunmak ve korumak görevi verilmiş; aynı Kanununun 95/21. bendinde “**Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak**” Baro Yönetim Kurullarının görevleri arasında sayılmıştır.

Belirtilen maddelerle bir kamu savunuculuğu görevi yüklenen Barolar, uzun yıllardan bu yana, insan hakları ihlalleri içeren ve hukukun üstünlüğüne aykırı olan idarenin işlem ve uygulamaları karşısında dava açma yetkisini kullanmaktadır. Bu anlamda insan haklarının korunmasına ve işlerlik kazandırılmasına ve hukukun üstünlüğünün sağlanmasına ciddi katkılar sunduğu ortadadır.

Laiklik, “Hukuk Devleti”nin korunmasının ve işlerlik kazanmasının en temel sağlayıcısıdır. Dava konusu düzenlemenin, dinsel kuralları meslek etik kuralı olarak uygulama zorunluluğu doğurarak Anayasa’nın temel ilkelerine ve dolayısıyla hukukun üstünlüğüne aykırılık teşkil ettiği açıktır. Baroların hukukun üstünlüğünü savunmak, korumak ve bu kavrama işlerlik kazandırmak konusunda Avukatlık Kanunu ile görevlendirildiği ve yetkilendirildiği göz önüne alındığında, yukarıda değinilen kanun maddeleri uyarınca müvekkil Baro Başkanlığının dava açma ehliyeti bulunduğunun kabulü gerekir.

8- Anayasanın 125. maddesi uyarınca idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır ve idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulması kararı verilebilir. 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27/2 bendi uyarınca;

“Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değışikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.”

Dava konusu düzenlemenin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı kesin olmakla birlikte, düzenlemenin hukuka aykırılığı şartı da yukarıda açıklanan nedenlerle gerçekleştiğinden, davalı idarenin savunması alınmaksızın ivedilikle yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ VE İSTEM : Yukarıda açıklanan ve re’sen dikkate alınacak nedenlerle; 14.12.2019 tarih ve 30978 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanan 12/12/2019 tarih, 75935942-050.01.04-[01/309] karar numaralı “Faizsiz Finans Kuruluşlarının Bağımsız Denetimini Yürüten Denetçiler İçin Etik Kurallar”ın

- 1. Giriş Bölümünün “*Muhasebe, İslam dininin Farz-ı Kifaye olarak gerek kıldığı mesleklerden biridir. Teknik tanımlarına ilaveten muhasebe; Fikhî hükümlerin yerine getirilmesinde, hakların adil biçimde kaydedilmesi, ölçümü ve hak sahipleri arasında dağıtım için kullanılan bir vasıtaadır. Adil olma kavramı (adalet) Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette geçmektedir; {Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder...} ve {Allah size, emanetleri mutlaka eline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor...}*.”, “*İslami bakış açısıyla, denetçilerin uyacağı etik kurallar ise temel olarak (önceki tüm dayanaklara ilaveten) İslam inancının ve Fıkhın ilke ve kurallarına dayanır. Ayrıca Fikhî ilke ve kurallar; bu etik kurallara, amaçları bakımından diğer tüm saiklerin üzerinde, sürekli ve değişmez, dini kaynaklı potansiyel bir yaptırım gücü sağlar. Buna ilaveten, Fikhî kaynaklı etik ilkeler; Fıkhın evrenselliği ile hem değişmez hem de esnek olması gibi hususiyetlerinden faydalanır. Muhasebe, toplumun değerlerine ve etik anlayışına duyarlı bir meslek olduğundan, Müslüman toplumların ahlak ve değer anlayışları bu mesleği etkilemelidir. Bu sebeple böyle bir toplumda, almış olduğu mesleki ve uygulamalı eğitimin yanı sıra, İslam ahlakı ve değerleri de denetçinin karakterine ve davranışlarına yansımalıdır.*”, “*İlave Kurallar getiren ve Fikhî ilke ve kurallara aykırı olmayan başkaca mesleki etik kuralların bulunması durumunda, bu tür ilave kurallara da uyulur.*” ifadelerinin; 2. Etik Kuralların Amaçları (Giriş paragrafı ve 2/1. kısmı); 3. Etik Kuralların Yapısı; 4. Bölüm:1: Denetçiler için Etik İlkelerin Dini Dayanakları; 5. Bölüm 2: Denetçiler İçin Etik İlkeler (Giriş paragrafı, 5/2, 5/4, 5/5, 5/6. bendin 2. Paragrafı); 6. Bölüm 3: Denetçiler İçin

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI

Etik Davranış Kuralları (6/2 Giriş paragrafı, 6/2/1, 6/2/2, 6/2/3, 6/2/4), 6/4 Giriş kısmı, 6/4/3, 6/5 Giriş kısmı, 6/5/1, 6/5/2, 6/5/3, 6/5/6 bölümlerinin iptaline;

- Söz konusu uygulama ile telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği gözetilerek yürütmenin durdurulmasına;

- Yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalı kurum üzerinde bırakılmasına,

Karar verilmesini, saygılarımızla arz ve talep ederiz. 25/12/2019

Davacı Ankara Barosu Başkanlığı

Eki:- 14.12.2019 tarih ve 30978 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Faizsiz Finans Kuruluşlarının Bağımsız Denetimini Yürüten Denetçiler İçin Etik Kurallar”